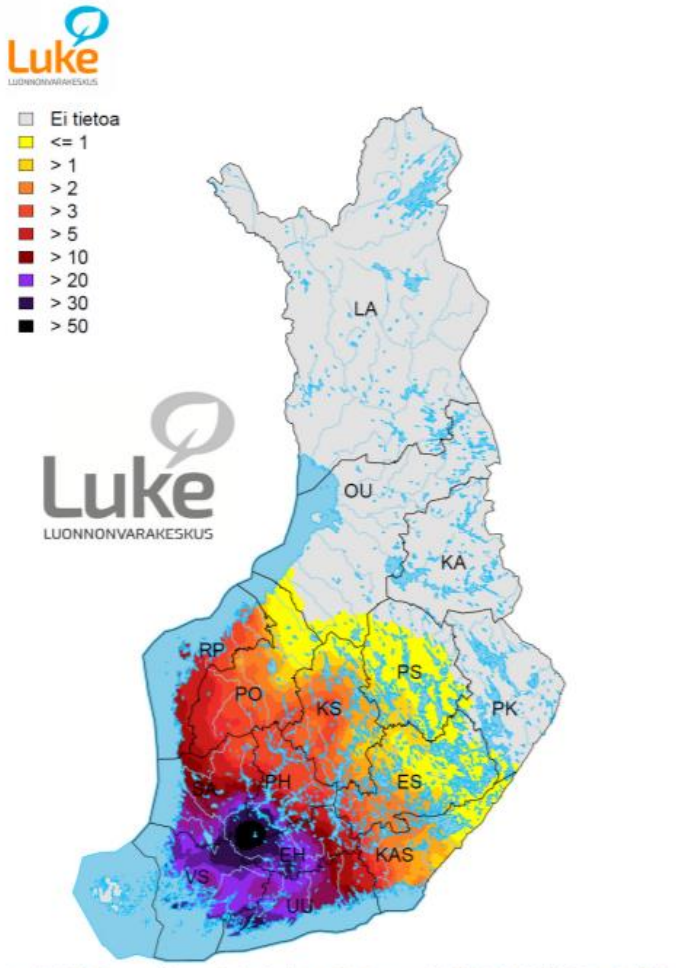
Valkohäntäpeuran suunnitelmallinen kannanhoito

Pohdintaa eri vaihtoehdoista metsästyksen tehostamiseksi konfliktia lieventämään

Erityisasiantuntija Jussi Laanikari/MMM/ERÄ

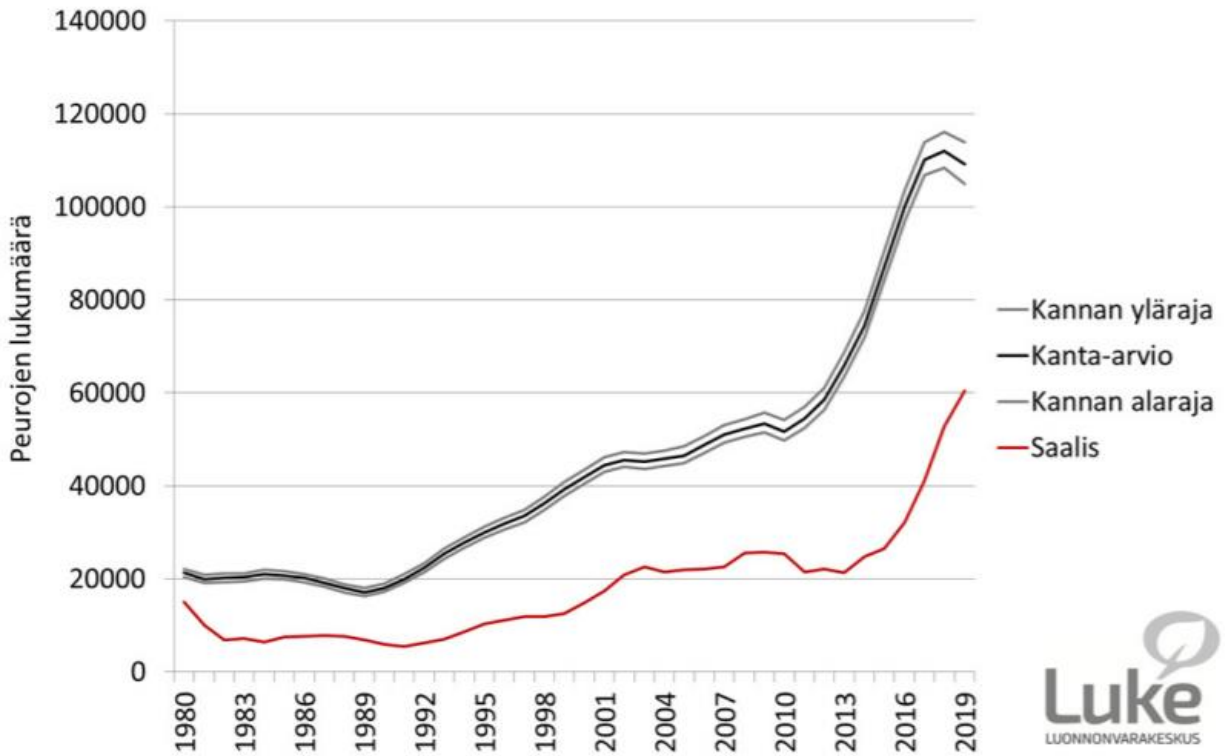
Kannan tila 2019

- Luonnonvarakeskuksen (Luke) arvion mukaan Suomessa on noin 109 000 valkohäntäpeuraa (95 % luottamusväli 105000 – 114000). Laskua edellisvuodesta on noin 2,5 prosenttia (talvikanta).
- Ennätyssuuri, noin 60500 yksilön saalis pysäytti kahdeksan vuotta jatkuneen kannan nopean kasvun.
- Tämä onnistui siitä huolimatta, että melkein kaikilla peura-alueilla oli lumeton talvi
- Metsästysseurat olivat erittäin motivoituneita

Kuva 3. Valkohäntäpeuran talvikannan tiheyden alueellinen vaihtelu Suomessa talvella 2019 – 2020 (valkohäntäpeuroja / 1000 ha). Tiheyspinta on laskettu riistanhoitoyhdistyksille allokoiduista peuratiheyksistä.

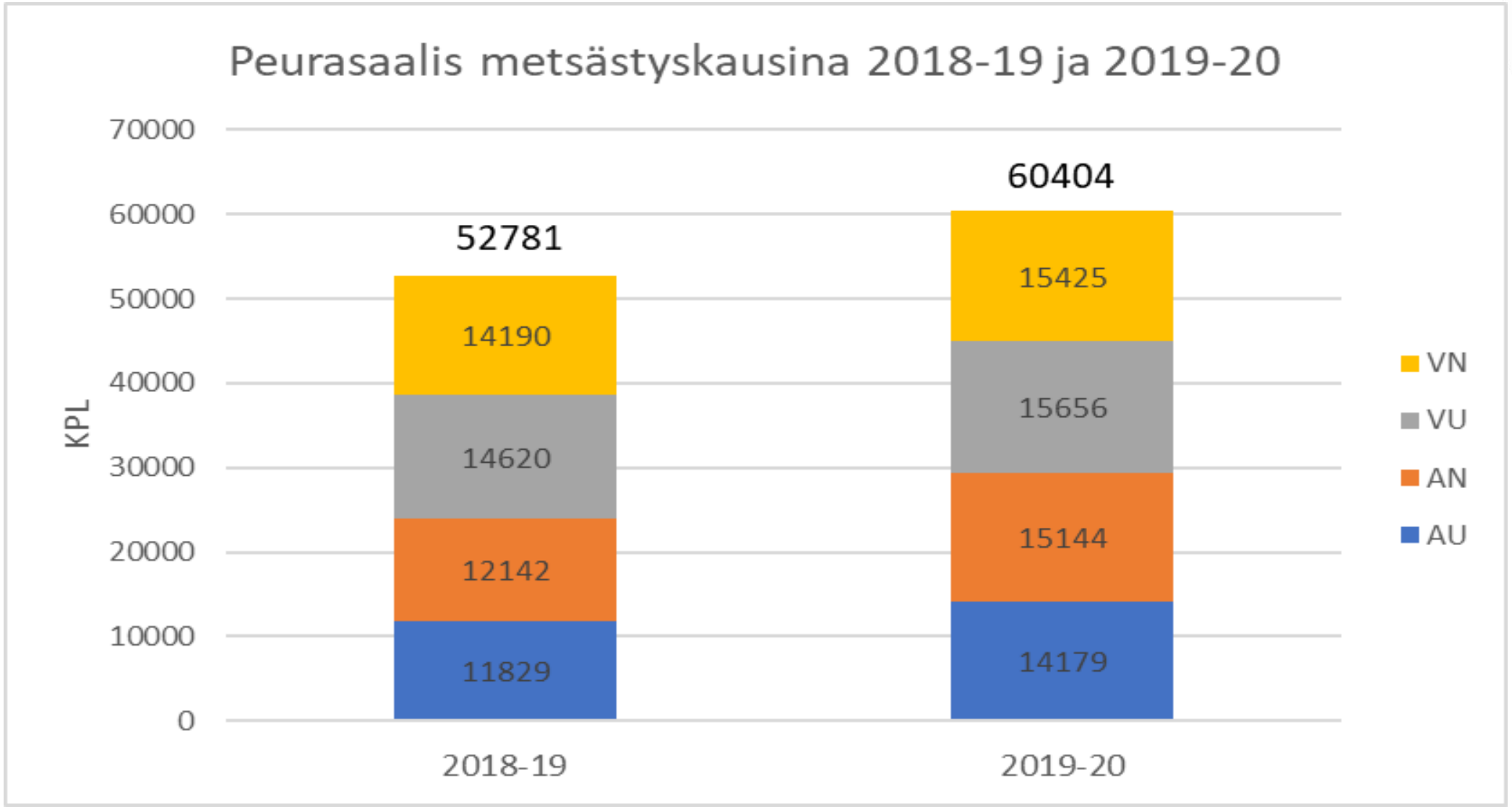
Kannan kehitys

Kuva 1 Valkohäntäpeuran talvikannan koko sekä saalis vuosina 1980 - 2019. Vuosiluku viittaa kunkin metsästyskauden alkuun, esim. viimeisin lukema kuvaa tilannetta metsästyskauden 2019–2020 päätteeksi.

Peurasaalis 2019-2020

RK-alue	Myönnetty pyyntilupia yhteensä	Pyyntiluvista käytetty %	Kaadetut kaikki yhteensä	Vasa %	Aikuissaaliin uros %
Etelä-Savo	590	43,1	311	36,7	59,9
Etelä-Häme	10109	81,2	11090	52	46,8
Kaakkois-Suomi	869,5	45,1	487	38,8	63,1
Keski-Suomi	1039	38,1	502	42,2	62,8
Pohjois-Häme	5086,5	76,7	5124	47,8	51,7
Pohjanmaa	803	67,1	733	52,9	62,3
Pohjois-Savo	213	12,7	33	36,4	47,6
Satakunta	11230	76,2	11692	53,6	48,1
Rannikko-Pohjanmaa	1178	59,2	939	51,5	61,1
Varsinais-Suomi	17108	82,4	19110	52,4	44,3
Uusimaa	9911	78,6	10383	49,9	51,5
YHTEENSÄ	**58137**	**77,2**	**60404**	**51,0**	**48,0**

Muutokset

kokonaissaalis + 14,4%

AU + 19,9%, AN + 24,7%, VU + 7,1%, VN + 8,7%

Lähde: Suomen riistakeskus

Haetut valkohäntäpeuran pyyntiluvat Riistakeskusalueilla

Riistakeskualue	Myönnetyt pyyntiluvat 2019-20 kpl	Haetut pyyntiluvat kaudelle 2020-21 kpl *	Pyyntilupamäärän muutos %	Arvio enimmäissaalis**	Luke kynnysarvo, jolla kasvu pysähtyy	Tarvittava lupien käyttöaste kynnysarvon saavuttamiseen***
Etelä-Häme	10102	11141	10,3	15375	9539	68,5
Pohjois-Häme	5079	5397	6,3	7448	4181	59,7
Satakunta	11225	11834	5,4	16331	8787	56,8
Varsinais-Suomi	17101	18544	8,4	25591	14336	60,8
Uusimaa	9897	10871	9,8	15002	9403	68,9
Muu Suomi	4690	5630	20,0	7769	8881	137,3
Yht.	**58094**	**63417**	**9,2**	**87515**	**55127**	**68,8**
				* Lopullinen myönnetty määrä ratkeaa vasta lupapäätösten myötä		
				** oletuksena lupien käyttö 100 % ja saaliin vasaosuus 55 %		
				*** Tavoitteena on mahdollisimman kattava lupien käyttö		

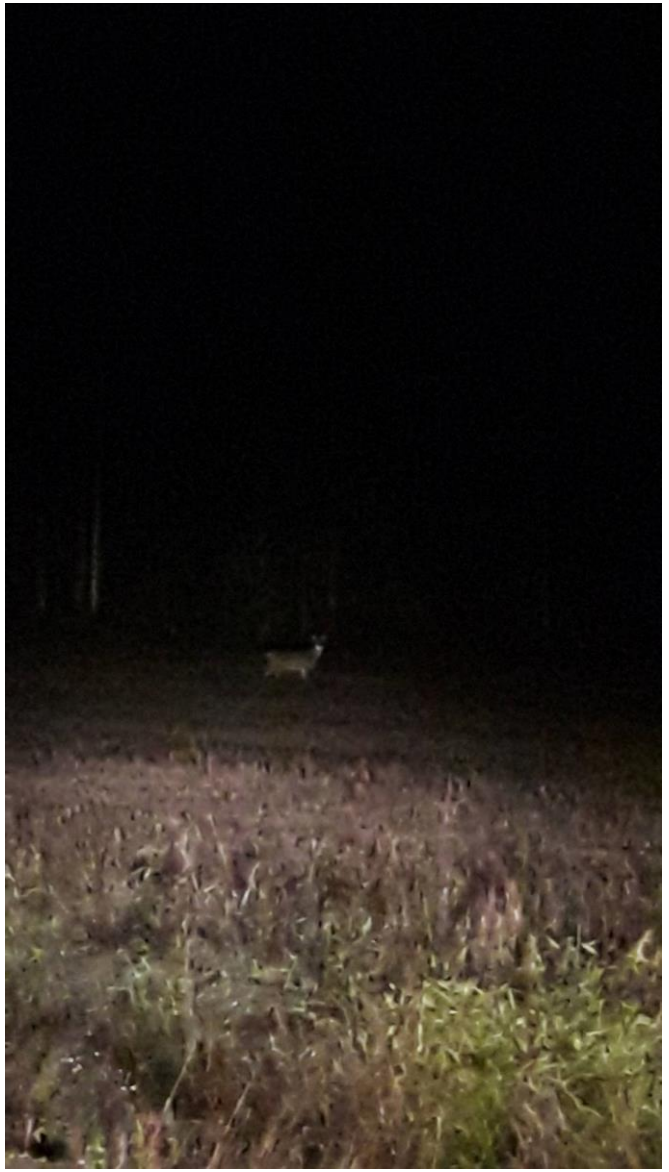
haetuissa luvissa 9% kasvua, 100% käyttöasteella mahdollisuus ampua 87500 peuraa (55% vasoja)

Haasteet:lumeton talvi

- Koska osa metsästysseuroista ei koe pystyvänsä lisäämään metsästyspainetta lumettomina talvina perinteisin keinoin, on esitetty keinovalon käytön sallimista.
- Kuitenkin lumettomana talvena Varsinais-Suomessa metsästys saalis on saatu nostettua 13 000 –> 19 000, naarasverotus ->53 %, luvista käytetty n. 83 %
- Keinovalon käyttö on kielletty Bernin sopimuksessa hirvieläinten osalta (8 artikla) https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1986/19860029/19860029_2#idp451774528

Haasteet

- Haaste: keinovalo on myös metsästyslailla kielletty pyyntimenetelmä, joka on sallittu poikkeuksena vain vahingollisten eläinten pyynnissä.
  - Rinnastaisi peuran ”vahinkoeläimeen”.
  - Veisi peuranmetsästyksen eettisesti arveluttavaan suuntaan. Valon käyttö ei ole ”reilua metsästystä”.
  - Osa suuresta yleisöstä todennäköisesti vierastaisi jo nykyistä ravintohoukuttimelta ampumista, jos tietäisi.
  - Villisian ja supikoiran osalta valon käyttö on koettu hyväksyttäväksi ASF / haitallinen vieraslaji –perusteella. (virkistysmetsästys vs. sotilaalliset keinot)

Kuva. J.Laanikari

27.5.2020

Haasteet

- Valkohäntäpeura ei kuitenkaan ole haitallinen vieraslaji.
  - saalista keskimäärin 3 peuraa/ 1000 ha
  - saaliin lihamäärä lähes 2 000 000 kg
  - lihan laskennallinen arvo 16 milj.€
  - saaliin laskennallinen kokonaisarvo 35 -40 milj.€
- Tärkein riistalaji tiheimmän kannan alueella Lounais-Suomessa
- Lumettona talvena mahdollista hakea laajalle alueelle poikkeuslupa, jos kannan verotustavoitteista jäädään kauas! (vrt. villisian valonvahvistinlaitteet)

27.5.2020

Pohdintaa muista eri vaihtoehdoista tehostaa metsästystä

- Vaihtoehtoja, joita on esitetty viime vuosina

  1) 500 ha pinta-alavaatimus pois tai pienennettäväksi *
  2) vapaaksi pyyntiluvasta kokonaan
  3) pyyntiluvalla voisi metsästää 1 uroksen tai 2 naarasta tai 3 vasaa
  4) toinen hakukierros/ei määräaikoja ollenkaan
  5) vasat vapaaksi pinta-alasta, pyyntiluvasta ja –maksusta
  6) valkohäntäpeuran metsästykseen voisi saada pyyntilupia ilman nykylain vaatimaa 500 hehtaarin yhtenäistä maapinta-alaa.***

- Ehdotus 1) Pinta-alan pienentäminen lisää byrokratiaa, koska hakemuksia tulee enemmän.
- Ehdotukset 1 ja 2) on käsitelty eduskunnassa HE 28/2017 ja ei saanut kannatusta. Peurakyselyssä** vain 15% piti ehdotusta 2 ratkaisuna. Arvioidaan hajottavan seurakentän, kasvattavan peurakantaa entisestään ja tekevän metsästyksestä tehottomampaa, koska metsästyksen organisointi häviää. Mahdollista jo nyt riistakeskuksella poiketa pinta-alasta!
- Ehdotus 2) Pyyntilupajärjestelmästä luopuminen tarkoittaisi, ettei voida korvata vahinkoja
- Ehdotus 2) Saalis muuttuisi urosvoittoiseksi, suora vaikutus uros-naaras suhteeseen

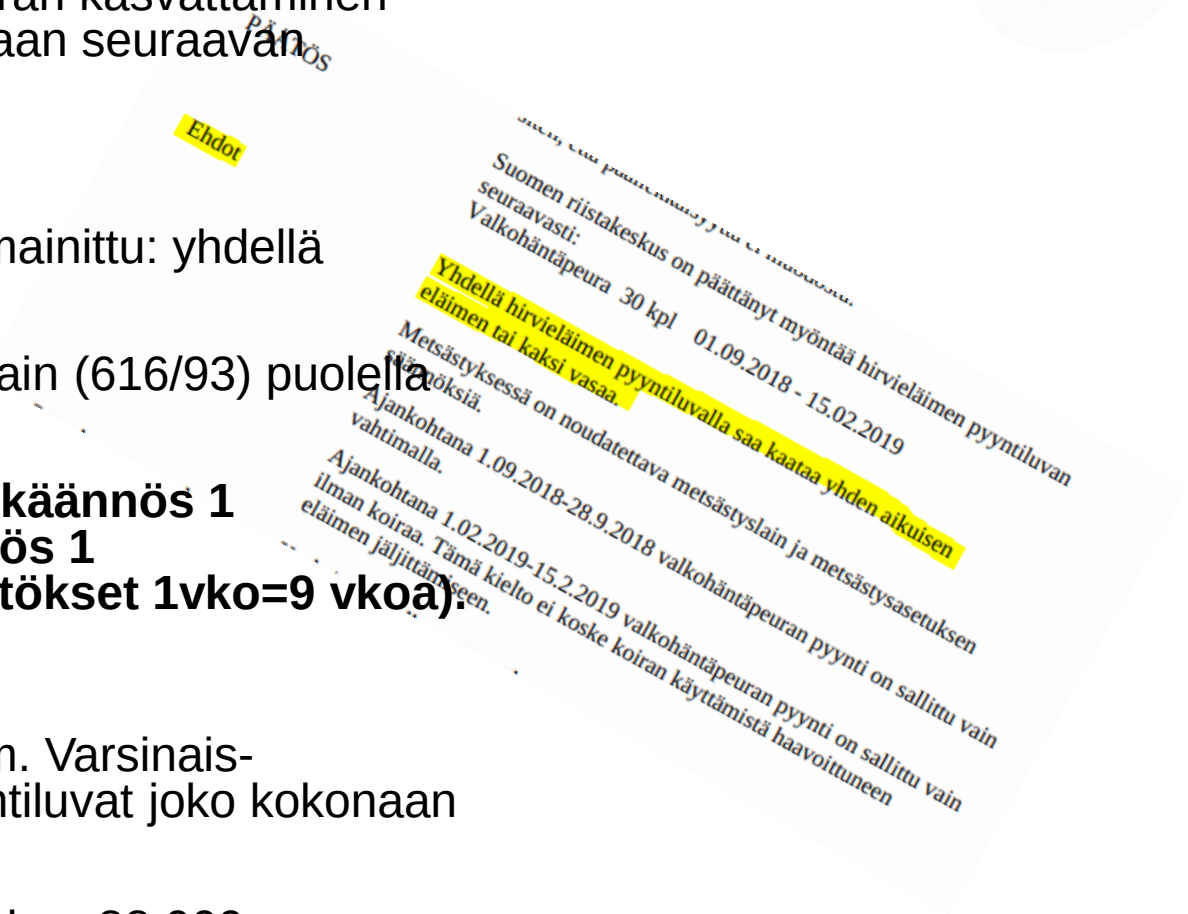
*mm. Toimenpidealoite TPA 12/2016 vp https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_12+2016.pdf

** https://riista.fi/wp-content/uploads/2018/02/Raportti-Valkoh%C3%A4nt%C3%A4peurakysely-Varsinais-Suomi.pdf

***https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Documents/LA_5+2020.pdf

Pohdintaa eri vaihtoehdoista

- Ehdotus 3 eli pyyntiluvalla kaadettavien eläinten määrän kasvattaminen (pyyntiluvalla 1 uros tai 2 naarasta tai 3 vasaa), voimaan seuraavan peuranmetsästyskauden 1.9-15.2. aikana?
- Edellyttäisi MA 7§:n muutosta
- Kaikki lupapäätökset uusittava, koska lupaehdoissa mainittu: yhdellä hirvieläinluvalla saa kaataa aikuisen tai 2 vasaa.
- Ei vaikutusta lupamaksuihin, koska pyyntilupamaksulain (616/93) puolella (aikuinen 17€, vasa 8€).
- **Valmistelu veisi vähintään 2 kk (valmistelu 1vko +käännös 1 vko+lausuntoaika 4vkoa+viimeistely ja sen käännös 1 vko+laintarkastus 1vko+VN/edita 1vko+uudet päätökset 1vko=9 vkoa).**
- Viestinnän onnistuminen vähintäänkin epävarmaa
- Käytännön järjestelyt seuroissa ja yhteisluvissa? Esim. Varsinais-Suomessa ensisijaisena tapana (68 %) on jakaa pyyntiluvat joko kokonaan tai osittain yksittäisille metsästäjille.
- Tehostaisiko mitään, koska lupia on jo nyt riittävästi lähes 88 000 peuran kaatamiseksi?

Ehdotus 4. Toinen hakukierros vai ei aikoja ollenkaan valkohäntäpeuralle?

MA 8 § (1.9.2016/759) Hirvieläimen pyyntiluvan hakeminen

Kukin riistanhoitoyhdistys laatii oman alueensa hirvieläinten verotussuunnitelman viimeistään 15 päivänä huhtikuuta.

*~~Hirvieläimen~~ **Hirven** pyyntilupa on haettava viimeistään 30 päivänä huhtikuuta. Hakemus on saatettava tiedoksi sille riistanhoitoyhdistykselle, jonka toimialueeseen pääosa lupahakemuksessa tarkoitetusta metsästysalueesta kuuluu.*

- Olisi mahdollinen seuraavalle metsästysvuodelle
- Hakea voisi milloin luvat loppuvat tai maanomistajat vaativat suurempaa saalismäärää
- Lisää lupia hakisivat vain tarvitsevat
- Byrokratiaa lisää, mutta todennäköisesti ei paljon, koska seurat ovat jo hakeneet riittävästi lupia, joilla on mahdollista kaataa lähes 88 000 yksilöä
- Hirvellä tulisi säilyttää ML 8 pykälän prosessien takia
- Valkohäntäpeuralla riittäisi SRK:n suositus mihin mennessä hakemukset tulee jättää, jotta luvan saa ennen metsästysajan alkamista

27.5.2020

Ehdotus 5.

- Voitaisiinko pyyntilupa-järjestelmästä luopumisen sijaan poistaa pinta-alavaatimus ja pyyntilupa sekä -maksu **vasoilta**?

27.5.2020

Mahdollisia etuja vasojen pyyntiluvan poistosta

- uusi työkalu maanomistajalle
- pieniltä pinta-aloilta metsästys olisi voitaisiin sallia vain osan vuotta ja vain kyttäysjahtina ruokintapaikalta, joten ei ristiriitaa metsästysseuran koiralla pyynnin kanssa
- ei hajota seurakenttää ja eikä valkohäntäpeuran metsästyksen organisointia
- vahingot voidaan edelleen hyvin kattaa aikuisten pyyntilupamaksuilla
- seurojen hallussa olisi edelleen verotuksen sekä rakenteen suunnittelu
- vahinkoa kärsineillä mahdollisuus itse vaikuttaa vahinkoihin kuulumatta metsästysseuraan
- ei lisää byrokratiaa, koska ei luviteta
- jousimetsästäjille lisää metsästysmahdollisuuksia
- nuorille ja maattomille kaupunkilaisille sekä niille, joilla vaikeuksia päästä seuraan mahdollisuus päästä peurametsälle (hyvinvointia riistataloudesta, metsästäjäkunnasta seuraan kuulumattomia on 20%=60 000)
- lisää metsästysmahdollisuuksia, kun ei-metsästävä maanomistaja voi myydä pienimuotoista vasanmetsästystä maillaan

27.5.2020

Mahdollisia haittoja vasojen pyyntiluvan poistosta

- Ei saanut kannatusta valtakunnallisessa riistaneuvostossa
- saattaa aiheuttaa ristiriitaa maanomistajien ja metsästysseurojen välillä
- alueilla, jossa kanta on harva, muutosta ihmeteltäisiin
- maanomistajat irtisanovat/uusivat vuokrasopimukset, ottavat vasat itselleen
- peurakanta on naarasvoittoinen 1,24 naarasta urosta kohti eli väärä lääke: verotus pitäisi kohdistaa naaraisiin vasojen sijasta ei korvaa kannanhoidollista ongelmaa, ei ratkaise kannan kasvua
- jos metsästysseuroilta viedään kontrolli omaan peurakantaansa vetävät he todennäköisesti ainakin aluksi ”liinoja kiinni” ja alkavat tarkkailla mitä ja miten paljon muut nyt apajille tulevat ampuvat
- turvallisuusriski, kun muita kuin tutut seurat ja metsästäjät metsällä
- seurat alkaisivat säästää vasoja riittävän tuoton varmistamiseksi
- tämä tulisi olennaisesti vähentämään hallinnon vaikutusmahdollisuuksia

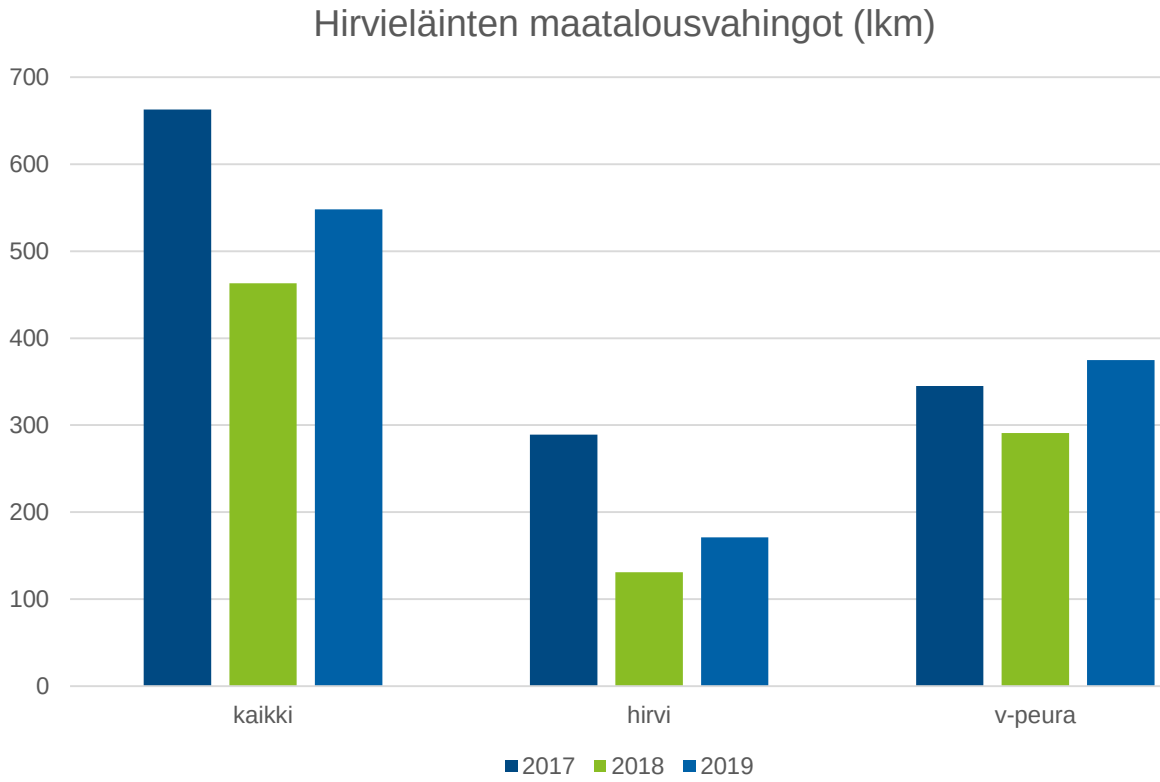
Peuraonnettomuudet

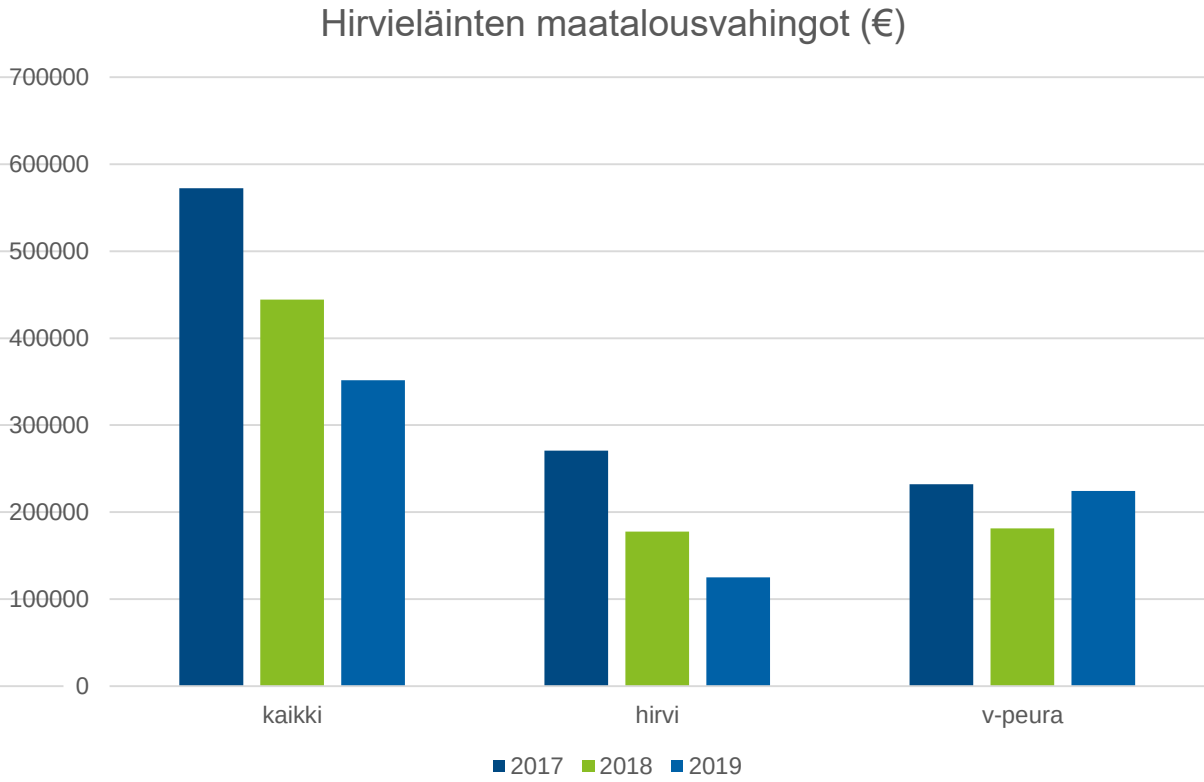
RK-alue	Peuraonnettomuudet 2018	Peuraonnettomuudet 2019	Muutos %
Varsinais-Suomi	1880	2033	8,1
Satakunta	1054	986	-6,5
Etelä-Häme	1104	1246	12,9
Uusimaa	1589	1675	5,4
Pohjois-Häme	447	396	-11,4
Muu Suomi	280	312	11,4
YHTEENSÄ	**6354**	**6648**	**4,6**

- Peuraonnettomuudet tiestöllä Oma riista SRVA raportoinnin mukaan

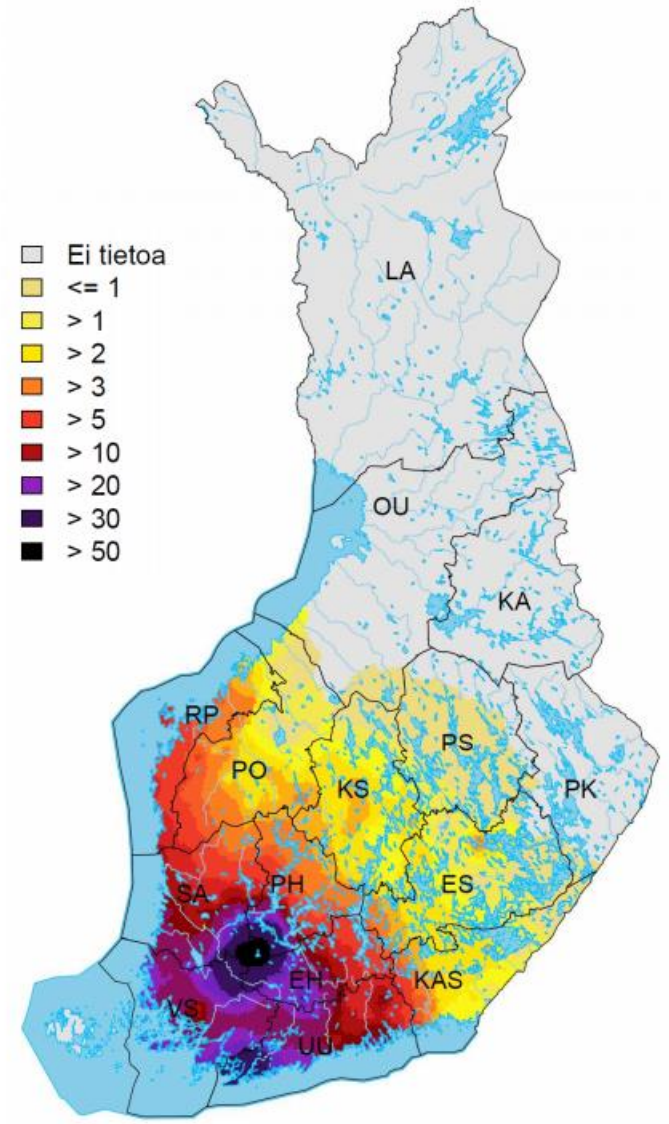
27.5.2020

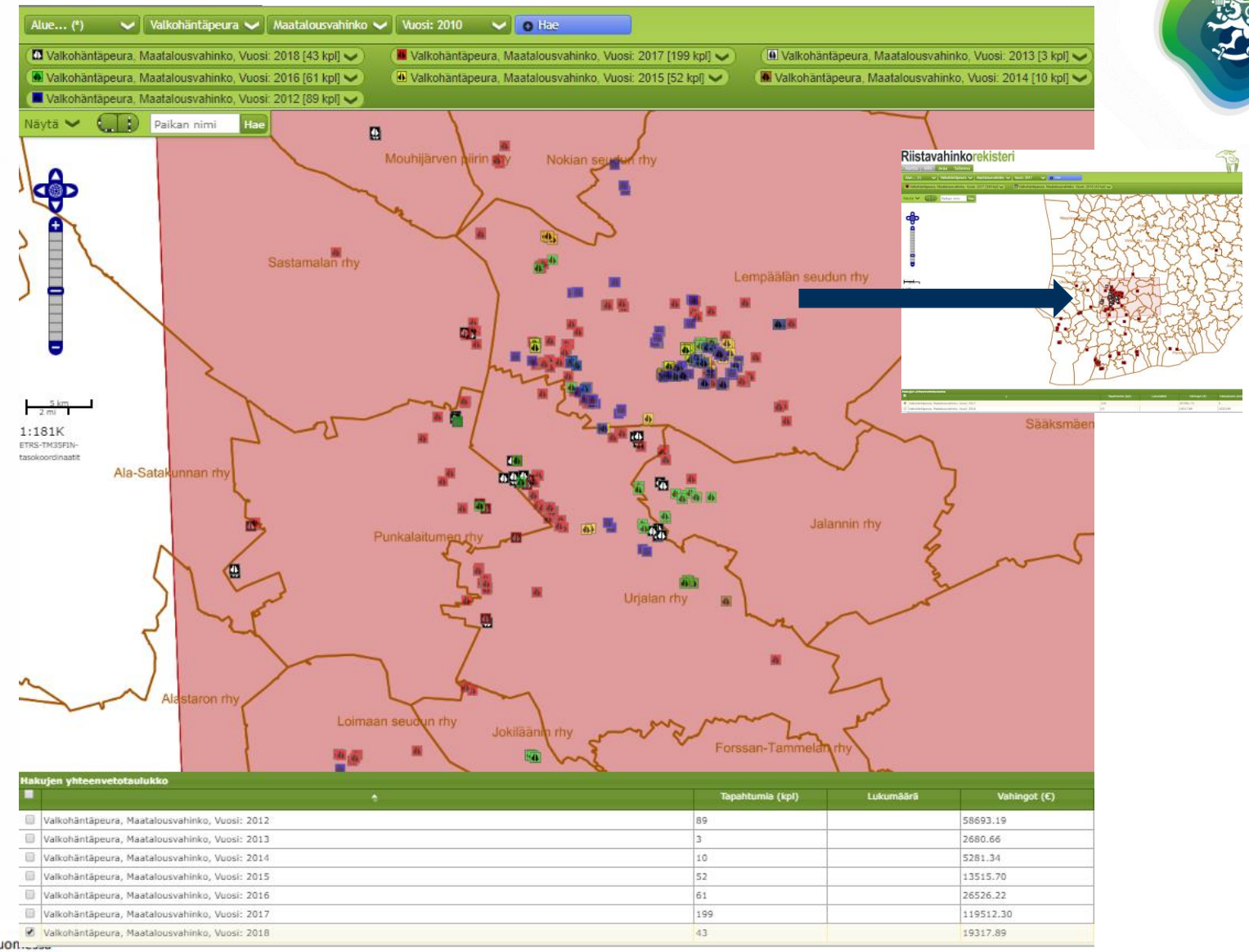
Valkohäntäpeuravahingot maataloudelle

27.5.2020

	Tapahtumia (kpl)	Lukumäärä	Vahingot (€)
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2012	89		58693.19
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2013	3		2680.66
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2014	10		5281.34
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2015	52		13515.70
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2016	61		26526.22
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2017	199		119512.30
Valkohäntäpeura, Maatalousvahinko, Vuosi: 2018	43		19317.89

Kuva 2. Valkohäntäpeuran talvikannan tiheyden vaihtelu (valkohäntäpeuroja / 1000 ha) Suomessa talvella 2017 – 2018. Tiheyspinta on laskettu riistanhoitoyhdistyksille allokoiduista peuratiheyksistä.

Kannan saattamiseksi laskuun tarvitaan:

- ❑ riittävän suuri pyyntilupamäärä
- ❑ tehokas pyyntilupien käyttö
- ❑ saaliin rakenne, yli puolet naaraita
- ❑ kohdentaminen vahinkoherkille alueille
- ❑ ajantasaiset saalis-ilmoitukset
- ❑ kantatavoitteiden täsmentäminen
- ❑ 2021 ARN kuulevat sidosryhmiä, asettavat numeeriset tavoitteet

Huomioon otettavaksi

- useita muutosvaihtoehtoja punnittu eri foorumeilla, mutta mikään ei noussut yli muiden. Keskeinen kysymys on, missä hyödyt olisivat suuremmat kuin nyt todettavissa olevat keinot saalismäärän lisäämiseksi
- jos muutoksilla voi olla vaikutusta seurakentän toimivuuteen, kysymys on laajempi kuin vain peurakysymys. Laaja-alainen, toimiva seuratoiminta mahdollistaa myös muiden hirvieläinten ja riistahallinnon tehtävien toteuttamisen
- kyse metsästäjien motivoitumisesta, ei voida määrätä tehtäväksi. Lupajärjestelmä pitää kokonaisuuden ’hanskassa’ ja on **tärkeä ohjauskeino**
- mahdollisia muutoksia täytyy miettiä myös siltä kannalta, mitkä toimet yksittäisen toimijan kannalta kannustavat kannan kasvattamiseen tai pitämiseen ennallaan, mitkä kannan vähentämiseen

Maa- ja metsätalousministeriö